

Jordbruksutskottets betänkande

1978/79:38

med anledning av propositionen 1978/79:199 om tillfällig stimulans av skogsavverkningarna, m. m. jämte motioner

Propositionen

Hemställan

I propositionen 1978/79:199 har regeringen (jordbruksdepartementet) föreslagit riksdagen

dels att antaga inom budgetdepartementet upprättade förslag till

1. lag om särskilt avdrag för vissa skogsuttag,
2. lag om tillfällig skogsavgift,

dels att

3. godkänna de i propositionen föreslagna grunderna för tillfälligt bidrag till gallring,

4. till Tillfälligt bidrag till gallring för budgetåret 1979/80 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Bristen på virkesråvara äventyrar f. n. sysselsättningen inom skogsnäringen. Samtidigt visar tillgängliga uppgifter att avverkningarna på skogsfastigheter, som ägs av fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser (enskilda skogsägare), väsentligt understiger skogens tillväxt. Mot denna bakgrund läggs i propositionen fram förslag om åtgärder för att stimulera dessa skogsägare att tillfälligt öka sina avverkningar. Förslaget innebär för det första att enskilda skogsägare kan få ett särskilt avdrag vid 1980 och 1981 års taxeringar. Avdraget uppgår enligt förslaget till 5 % av ersättningen för avverkningsrätter och till 3 % av ersättningen för leveransvirke resp. saluvärdet av uttagna skogsprodukter. Vid beräkningen av avdraget får hänsyn tas endast till skogsintäkter som är hänförliga till kalenderåret 1979.

Förslaget innebär vidare att de enskilda skogsägarna får möjlighet att erhålla ett bidrag till gallring av skog. Bidraget, som omfattar gallringar under år 1979, föreslås utgå så att det genomsnittligt motsvarar 400 kr. per hektar.

Propositionen innehåller slutligen förslag om att enskilda skogsägare skall betala en särskild engångsavgift (tillfällig skogsavgift). Den tillfälliga skogsavgiften skall enligt förslaget motsvara 5 promille av skogsbruksvärdet och skall påföras vid 1981 års taxering eller – i undantagsfall – vid 1982 års taxering. Avgiften skall inte vara avdragsgill vid inkomsttaxeringen. För en

genomsnittsfastighet med ett skogsbruksvärde av 45 000 kr. blir den tillfälliga avgiften 225 kr.

Propositionen har hänvisats till skatteutskottet beträffande förslagen till lag om särskilt avdrag för vissa skogsuttag och lag om tillfällig skogsavgift och till jordbruksutskottet i fråga om övriga förslag.

Motionerna

I motionen 1978/79:2642 av Bertil Jonasson m. fl. (c) hemställs, såvitt nu är i fråga (yrkandena 4 och 5), att riksdagen beslutar 4. att det i propositionen föreslagna gallringsbidraget skall utgå med 1 200 kr. i inre stödområdet samt med 800 kr. i övriga landet, samt 5. att avverkningsbidrag får utgå under 1979 med 600 kr. per ha till avverkningstrakter i skogliga stödområdets inre zon med ett virkesförråd lägre än 80 m³ sk per ha.

I motionen 1978/79:2643 av Eric Krönmark m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga (yrkande 2), att riksdagen beslutar att avslå förslaget om tillfälligt bidrag till gallring.

I motionen 1978/79:2645 av Svante Lundkvist m. fl. (s) hemställs att riksdagen 1., såvitt nu är i fråga, beslutar avslå regeringens proposition 1978/79:199, 2. beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av åtgärder för att stabilisera en konkurrenskraftig prisnivå på skogsråvaran, 3. beslutar om en tillfällig stimulans av skogsavverkningarna i enlighet med vad som i motionen anförts, 4. beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ev. ytterligare åtgärder för att trygga virkesförsörjningen.

Utskottet

Bristen på virkesråvara äventyrar f. n. sysselsättningen inom skogsnäringen. I propositionen framhålls att det är ytterst angeläget att avverkningen inom det enskilda skogsbruket stimuleras. F. n. sker detta i form av s. k. virkeskampanjer. Det anses dock inte troligt att dessa kampanjer ger tillräckligt stor effekt på utbudet under år 1979 för att industrins virkesförsörjning skall vara tryggad. Enligt propositionen är det därför nödvändigt att – givetvis inom ramen för vad skogsvårdslagstiftningen medger – ytterligare stimulera de enskilda skogsägarna till större avverkningar. En sådan stimulans kan tjäna det dubbla syftet att upprätthålla sysselsättningen i skogsnäringen och motverka sådana prishöjningar på virket att skogsindustrins internationella konkurrenskraft försvagas.

I propositionen föreslås därför att de enskilda skogsägarna stimuleras till ökade avverkningar under år 1979 genom dels ett särskilt avdrag vid taxeringen, dels ett gallringsbidrag. För att finansiera det särskilda avdraget bör denna grupp av skogsägare vidare påföras en tillfällig skogsavgift. Det

understryks att såväl den särskilda avdragsrätten som den tillfälliga skogsavgiften är av engångskaraktär. Detsamma gäller bidraget till gallring. Någon förlängning av förmåns- eller avgiftsperioden anses således inte böra komma i fråga.

Regeringens förslag om tillfälligt bidrag till gallring innebär sammanfattningsvis följande. Bidraget bör avse sådan gallring som främjar skogens utveckling och i första hand omfatta s. k. förstagallring. Bidrag skall kunna utgå till gallringar som utförs eller har utförts under innevarande år. Som förutsättning för bidrag bör bl. a. gälla att virket tillförs skogsindustrin och att gallringen innebär ett för området i huvudsak normalt virkesuttag.

Bidraget bör i första hand utgå i förhållande till gallrad areal och bestämmas så att det genomsnittligt utgår med 400 kr. per gallrad hektar. För att nå större rättvisa bör det emellertid kunna justeras något både uppåt och nedåt. Det bör dock aldrig få överstiga 500 kr. per hektar. Vidare bör bidrag inte utgå om det för en skogsägare med tillämpning av nyss nämnda regler skulle underskrida sammanlagt 1 000 kr. för hans skogsinnehav.

Bidraget bör, liksom det särskilda avdraget, förbehållas det enskilda skogsbruket, dvs. skog som ägs av fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser. Verksamheten hör administreras av skogsvårdsstyrelserna. Den totala kostnaden för bidraget beräknas i propositionen till 60 milj. kr. För ändamålet föreslås att ett särskilt reservationsanslag benämnt Tillfälligt bidrag till gallring förs upp på statsbudgeten för budgetåret 1979/80. Från anslaget bör täckas även skogsvårdsstyrelsernas kostnader för administration av verksamheten.

I de i ärendet väckta motionerna vitsordas allmänt att behov föreligger av särskilda stimulanser under 1979 för ökade skogsavverkningar eller för gallring och liknande skogsvårdande åtgärder. Motionärerna framför emellertid olika uppfattningar om hur stimulanserna lämpligen bör utformas och om finansieringsfrågan.

Propositionen och motionerna har hänvisats till jordbruksutskottet såvitt avser direkt stöd genom bidrag och i övriga frågor till skatteutskottet. Även om sistnämnda frågor således inte behandlas av jordbruksutskottet redovisas för sammanhangets skull även vissa motionsyrkanden i nämnda delar kortfattat i det följande.

I motionen 2642 yrkas avslag på regeringens förslag om en tillfällig skogsavgift. I stället för det i propositionen föreslagna stimulansavdraget föreslås en skattestimulans i de speciella fall, där skogen har drabbats av stora insektsskador och det är angeläget att öka avverkningarna för att hindra ytterligare angrepp. Motionärerna förordar också en utbyggnad av det i propositionen föreslagna gallringsstödet och föreslår för sin del ett gallringsbidrag på 800 kr. per hektar i hela landet förutom inom inre stödområdet (skogliga stödområdet), där bidraget bör utgå med 1 200 kr. per hektar. Enligt motionen är det också motiverat att där ge en särskild avverkningstimulans i slutavverkningstrakter med bestånd som understiger 80 m³ sk per hektar.

Avverkningsbidraget föreslås utgå med 600 kr. per hektar.

Enligt motionen 2643 bör stimulansavdraget vid inkomsttaxeringen byggas ut och propositionen i övrigt avslås. Enligt motionärernas mening kommer de skogsägare som bedrivit ett kontinuerligt skogsbruk inte att erhålla stimulans men ändå genom särskild skogsavgift vara tvungna att finansiera åtgärderna. För skogsägare som ändå inte avverkar i önskvärd utsträckning torde stimulansen te sig otillräcklig, varför ökade avverkningar riskerar att utebli av det skälet.

Enligt motionen 2645 ger de senaste årens utveckling vid handen att det nuvarande systemet för prissättning av skogsråvaran inte är tillfredsställande. För att vi skall få en balanserad virkesmarknad och för att sysselsättningen och produktionen inom skogsnäringen skall kunna tryggas krävs en lugn och stabil prisnivå på skogsråvaran. En sådan stabilisering kan uppnås genom att mera långsiktiga prisavtal upprättas. Regeringen bör därför ta initiativ till att frågan om långsiktiga virkesavtal blir föremål för utredning och överläggningar mellan berörda parter. I vad gäller temporära åtgärder för att förbättra råvarusituationen inom skogsnäringen innebär motionen 2645 att regeringens i prop. 1978/79:199 framlagda förslag bör avslås. Skall man verkligen åstadkomma en stimulans effekt måste, framhålls det i motionen, åtgärderna utformas på ett annorlunda sätt. Enligt motionärernas mening bör de utformas i principiell överensstämmelse med de förslag som framlagts i motionen 2140 om skogsnäringen, där det föreslagits att 120 milj. kr. skulle användas som statsbidrag till röjning och gallring. Med hänsyn till den föreliggande situationen vill motionärerna dock något modifiera detta förslag och förordar att bidraget konstrueras så att skogsägare utanför det i prop. 1978/79:110 angivna skogliga stödområdet erhåller ett belopp av 30 kr./m³ för röjning i samband med klenvirkesgallring och 15 kr./m³ för gallring. I det yttre skogliga stödområdet föreslår motionärerna att motsvarande belopp sätts till 45 kr. resp. 25 kr. och i den inre zonen till 60 kr. resp. 35 kr. Gemensamma förutsättningar för stödet är att det skall avse avverkningar gjorda före november månads utgång innevarande år och att det sålunda framtagna virket levererats på upplagsplats eller till fabrik. Vidare bör skogsägare som har avverkningsmogen skog förbinda sig att i skälig omfattning avverka denna.

Finansieringen bör ske på samma sätt som i prop. 1978/79:199, dvs. med en tillfällig skogsavgift motsvarande 0,5 % av skogsbruksvärdet för enskilda skogsägare.

Med hänsyn till den vikt som virkesleveranserna har för skogsindustrins utveckling och för sysselsättningen bör regeringen noggrant följa den närmaste tidens utveckling på detta område. Skulle det visa sig att de nu föreslagna åtgärderna inte leder till att skogsråvaran i erforderlig omfattning kommer fram bör regeringen enligt motionärernas mening omedelbart föreslå riksdagen ytterligare åtgärder.

För egen del vill utskottet vitsorda att den svenska skogsnäringen som

redovisas i propositionen är i en situation där bristen på virkesråvara hotar att bli ett hinder för möjligheterna att utnyttja konjunkturuppgången fullt ut. Bristen på virke får flera allvarliga konsekvenser. Om produktionen även under högkonjunkturen hålls tillbaka uppkommer för det första risk för onödiga friställningar i både det egentliga skogsbruket och skogsindustrin. Knappheten på råvara medför vidare bortfall av stora exportinkomster och risk för förluster av marknadsandelar. Virkesbristen kan slutligen – genom att efterfrågan är större än utbudet – leda till höjda virkespriser och därmed allvarligt påverka skogsindustrins internationella konkurrenskraft på något längre sikt. Detta kan i sin tur leda till ytterligare marknadsförluster och försvagad sysselsättning.

Mot angiven bakgrund finner utskottet angeläget att snabbt verkande åtgärder sätts in för att höja avverkningsnivån. I propositionen föreslagna stimulansåtgärder är som framgår av det föregående inriktade på att stimulera till ökade avverkningar inom det enskilda skogsbruket. I och för sig är det givetvis av värde att avverkningarna ökar även inom andra delar av skogsbruket. Av skäl som redovisats i propositionen är utskottet dock införstått med att förslaget till tillfälliga stimulansåtgärder denna gång avgränsats på sätt som skett.

Utskottet har som nyss nämnts att pröva den i propositionen upptagna frågan om tillfälligt bidrag till gallring. För sin del kan utskottet vitsorda att gallringarna med nuvarande virkespriser i regel är olönsamma. Utskottet anser därför att stimulans till ökad avverkning i överensstämmelse med regeringens förslag i första hand bör inriktas på gallring. Emellertid vill utskottet ifrågasätta om det bidrag som regeringen föreslår verkligen är tillräckligt för att det avsedda resultatet skall uppnås. För egen del delar utskottet den i motionen 2642 anförda meningen att det i propositionen föreslagna bidraget på genomsnittligt 400 kr. per gallrad hektar är för lågt och därför bör höjas. Vidare vill utskottet i likhet med ifrågavarande motionärer framhålla att massavedspriserna är lägre i områden långt från massaindustrin beroende på fraktkostnaderna. Viss utjämning sker, men inte i sådan utsträckning att priserna blir lika. Detta medför ännu sämre lönsamhet för skog belägen långt från förädlingsstället, främst i Norrlands inland. Därtill kommer att skogsbestånden där är svagare och kostnaderna per producerad enhet högre. Gallringsbidraget bör därför vara differentierat. Slutligen anser utskottet den i propositionen förordade avgränsningen av bidragsområdet till i första hand s. k. förstagallring alltför snäv.

Under hänvisning till vad nu anförts tillstyrker utskottet det i propositionen framlagda förslaget om tillfälligt bidrag till gallring med följande ändringar.

Bidraget bör avse sådan gallring som främjar skogens utveckling och i första hand omfatta gallring i yngre och medelålders skog. Det bör utgå med högst 800 kr. per gallrad hektar inom det nuvarande inre skogliga stödområdet och med högst 600 kr. per gallrad hektar i övriga delar av landet.

Den totala kostnaden för bidraget beräknar utskottet med hänsyn till nyss förordade förstärkningar av åtgärderna till 150 milj. kr. För ändamålet bör det i propositionen föreslagna anslaget räknas upp med 90 milj. kr.

Frågan om införande av en tillfällig skogsavgift för att delvis finansiera den nya statliga bidragsform som utskottet här förordat behandlas av skatteutskottet i dess betänkande SkU 1978/79:53.

Det ankommer på regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att utfärda de särskilda föreskrifter som kan föranledas av riksdagens bifall till vad utskottet föreslagit.

Vad utskottet nu med anledning av regeringens förslag samt motionerna 2642, yrkandena 4 och 5, och 2643, yrkandet 2, förordat innebär bl. a. att utskottet avstyrker motionen 2645, yrkandet 1 i förevarande del och yrkandet 3.

Det i motionen 2645 framförda yrkandet om en utredning om långsiktiga virkesavtal, m. m. är identiskt med ett yrkande som framförts i den vid början av året väckta motionen 2140, som hänvisats till näringsutskottet och där bereds tillsammans med andra skogsindustriella frågor. Utskottet finner med hänsyn härtill motionen 2645 i förevarande del inte påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

I fråga om det i motionen 2645 framförda önskemålet om ett uttalande från riksdagens sida om behovet av eventuellt ytterligare åtgärder på att trygga virkesförsörjningen vill utskottet hänvisa till yttrande JoU 1978/79:5 y till näringsutskottet med anledning av yrkandet 1 i den med anledning av prop. 1978/79:207 om förvärv av aktier i Södra Skogsägarna AB och Norrlands Skogsägares Cellulosa AB väckta motionen 2674. Någon annan särskild riksdagens åtgärd med anledning av motionen 2645 i förevarande del finner utskottet inte erforderlig.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. med anledning av regeringens förslag samt motionerna 1978/79:2642, yrkandena 4 och 5, och 1978/79:2643, yrkandet 2, ävensom med avslag på motionen 1978/79:2645, yrkandet 1 i denna del och yrkandet 3,
 - a. godkänner de av utskottet föreslagna grunderna för tillfälligt bidrag till gallring,
 - b. till *Tillfälligt bidrag till gallring* för budgetåret 1979/80 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 150 000 000 kr.,
2. beträffande utredning om långsiktiga virkesavtal, m. m. lämnar motionen 1978/79:2645, yrkandet 2, utan åtgärd,
3. beträffande behovet av eventuellt ytterligare åtgärder för att

trygga virkesförsörjningen lämnar motionen 1978/79:2645, yrkandet 4, utan åtgärd.

Stockholm den 23 maj 1979

På jordbruksutskottets vägnar

SVANTE LUNDKVIST

Närvarande: Svante Lundkvist (s), Hans Wachtmeister (m), Maj Britt Theorin (s), Bertil Jonasson (c), Grethe Lundblad (s), Börje Stensson (fp), Filip Johansson (c), Åke Wictorsson (s), Arne Andersson i Ljung (m), Gunnar Olsson (s), Märta Fredrikson (c), Håkan Strömberg (s)*, Anders Dahlgren (c), Sven Eric Lorentzon (m) och Wivi-Anne Radesjö (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

Svante Lundkvist, Maj Britt Theorin, Grethe Lundblad, Åke Wictorsson, Gunnar Olsson, Håkan Strömberg och Wivi-Anne Radesjö (alla s) har avgett följande två reservationer till betänkandet.

1. Bidrag till röjning och gallring

Reservanterna anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Mot angiven" och på s. 6 slutar med "yrkandet 3" bort ha följande lydelse:

Mot angiven bakgrund delar utskottet uppfattningen att den akuta situationen motiverar att åtgärder sätts in för att temporärt stimulera till en ökad avverkning. Eftersom de under de senare åren minskade avverkningarna i första hand hänför sig till det enskilda skogsbruket, dvs. de skogsfastigheter som ägs av fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser, bör åtgärderna inriktas på dessa skogsägare. Det kan emellertid ifrågasättas om bl. a. det gallringsbidrag som regeringen föreslår verkligen är tillräckligt för att leda till det avsedda resultatet. Enligt utskottets mening bör bidraget i stället utformas på det sätt som föreslås i motionen 2645. Utskottet förordar således att bidraget konstrueras så att skogsägare utanför det i prop. 1978/79:110 angivna skogliga stödområdet erhåller ett belopp av 30 kr./m³ för röjning i samband med klenvirkesgallring och 15 kr./m³ för gallring. I det yttre skogliga stödområdet bör motsvarande belopp sättas till 45 kr. resp. 25 kr. och i den inre zonen till 60 kr. resp. 35 kr. Stödet skall avse avverkningar gjorda före november månads utgång innevarande år och det sålunda

framtagna virket skall ha levererats på upplagsplats eller till fabrik. Vidare bör skogsägare som har avverkningsmogen skog förbinda sig att i skäligen omfattning avverka denna.

Genom att på detta sätt differentiera bidraget tas skäligen hänsyn till de över landet varierande produktionsförutsättningarna. Härigenom bör den av utskottet förordade bidragsformen leda till en likartad stimulansseffekt i de olika skogsområdena.

Verksamheten bör administreras av skogsvårdsstyrelserna. Den totala kostnaden för bidraget beräknar utskottet till 120 milj. kr. För ändamålet bör ett särskilt reservationsanslag benämnt Bidrag till röjning och gallring föras upp på statsbudgeten för budgetåret 1979/80. Från anslaget bör täckas även skogsvårdsstyrelsernas kostnader för administration av verksamheten.

Det ankommer på regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att utfärda de särskilda föreskrifter som kan föranledas av riksdagens bifall till vad utskottet förordat.

Vad nu anförts innebär att utskottet med avslag på regeringens förslag samt motionerna 2642, yrkandena 4 och 5, och 2643, yrkandet 2, tillstyrker införandet av ett särskilt statsbidrag i överensstämmelse med det i motionen 2645 framlagda förslaget.

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse

1. med avslag på regeringens förslag i förevarande del samt motionerna 1978/79:2642, yrkandena 4 och 5, 1978/79:2643, yrkandet 2, ävensom med bifall till motionen 1978/79:2645, yrkandet 1 i denna del och yrkandet 3,
 - a. godkänner de av utskottet förordade grunderna för bidrag till röjning och gallring,
 - b. till *Bidrag till röjning och gallring* för budgetåret 1979/80 under titel Huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 120 000 000 kr.,

2. Utredning om långsiktiga virkesavtal, m. m.

Reservanterna anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Det i" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Det i motionen 2645 framförda yrkandet om en utredning om långsiktiga virkesavtal, m. m. har enligt utskottets mening mycket som talar för sig. Det är en viktig målsättning för den ekonomiska politiken att prisnivån på skogsråvaran kan hållas på en nivå att den svenska skogsindustrin kan bibehålla sin internationella konkurrenskraft. Samtidigt måste denna prisnivå ge både de anställda och skogsägarna en skäligen inkomst för arbete och insatt kapital.

De senaste årens utveckling ger vid handen att det nuvarande systemet för

prissättning av skogsråvaran inte är tillfredsställande. Det krävs en lugn och stabil prisnivå på skogsråvaran. Detta krävs för att vi skall få en balanserad virkesmarknad och för att sysselsättningen och produktionen inom skogsnäringen skall kunna tryggas. En sådan stabilisering kan uppnås genom att mera långsiktiga prisavtal upprättas. Regeringen bör därför, som även framhållits i den till näringsutskottet hänvisade motionen 2140 om ett handlingsprogram för skogsnäringen, ta initiativ till att frågan om långsiktiga virkesavtal blir föremål för utredning och överläggningar mellan berörda parter. I detta utredningsarbete och i dessa överläggningar skall givetvis också företrädare för de anställdas organisationer delta.

Utskottet hemställer att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionen 2645 i förevarande del anfört.

I förevarande sammanhang vill utskottet även hänvisa till vad som anförts som avvikande mening i yttrandet JoU 1978/79:5 y till näringsutskottet angående motionen 1978/79:2674 av Olof Palme m. fl. (s), yrkandet 1.

*de*s utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande utredning av långsiktiga virkesavtal, m. m. som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionen 1978/79:2645, yrkandet 2,

